

Tone Bleie

A New Testament. Scandinavian Missionaries and Santal Chiefs from Company and British Crown Rule to Independence, Solum Bokvennen, 2023, 528 s., 499 NOK

Professor på Tromsø Universitet Tone Bleie har med *A New Testament* skrevet en på mange måder anderledes bog om den norsk-danske missionsorganisation Santalmissionen og dens arbejde blandt santalerne og andre stammefolk i Indien og Bangladesh i det 19. og 20. århundrede. Bogen er anderledes end en normal historisk biografi eller organisationshistorie ved at være tematisk snarere end kronologisk og ved ud fra en teoretisk ramme at arbejde med begreberne den atlantiske verden, transnational historie, tidlig globalisering og fælles hukommelse.

A New Testament beskriver gennem fokus på Santalmissionen højdepunktet og udviklingen af moderne protestantisk verdensmission. Pionererne i Santalmissionen kom fra Norge, Danmark, Preussen, og Nordamerika, og en række af de missionærer, som var involverede, var også udsendte til Sydafrika og Kina. Evangeliet blev på den måde spredt ikke blot blandt santalerne, men i lige så høj grad i Norge, Danmark, England og Nordamerika gennem besøgende missionærer, som forbandt kristendommen i Santalistan med kirkelivet disse steder.

Bogen er inddelt i fire hoveddele: Konteksten for den skandinavisk-asiatiske mission; missionsstationskristendommen; organisationshistorie og -transition; og museumsperioden for mission. Da bogen ikke i sig selv er en historisk redegørelse, så forudsætter den et vist kendskab til moderne missionshistorie, til Santalmissionens historie og til santalernes kulturhistorie og religiøse univers. Visse af kapitlerne giver et lidt bedre indblik i hovedpersonernes historier, ambitioner og teologiske forståelser, især i kapitel 10, som handler om kvindesyn og kvindeidealer i missionen, og hvor den pietistiske moral kommer på prøve. Disse kapitler hører til de bedste dele af bogen. Desuden indeholder bogen en kronologisk oversigt og en fyldig litteraturliste med vel stort set alt, der er skrevet om Santalmissionen.

Bogen følger sig ind i de seneste årtiers teoretiske trend med synet på international protestantisk mission som del af den bredere globaliserings- og verdenshistorie. En grundtanke er her, at moderne protestantisk verdensmission blev mulig i det 19. og 20. århundrede på grund af politiske, økonomiske og teknologiske forhold, som for første gang gjorde det muligt for frie kirkelige missionsorganisationer at udsende missionærer til fx det indiske subkontinent. Med den pietistiske lutherske teologi som motivation blev missionen muliggjort, da Indien blev åbnet for kristne missionærer efter overgangen fra kompagnistyre til britisk kronkoloni i 1858, ligesom missionen økonomisk blev støttet af frie indsamlede midler i stadig kontakt med de sendende menigheder.

Bogen er således en korrektion til den oversimplificerede analyse og kritik af moderne protestantisk mission som kulturimperialisme og som kolonimagts forlængede åndelige arm. Bleies indvending er, at en sådan kritik fratager santalerne selv agens i historien, og at det bliver svært at forstå Santalmissionens succes. Kristen mission spiller sammen med stammepolitik, økonomisk udvikling, og ønsket om øget selvbestemmelse blandt santalerne, både i forhold til de traditionelle landejere, *zamindar'erne*, den engelske kolonimagt og den nye politiske elite i det uafhængige Indien efter 1947.

Styrken i bogen er, at den gennem en detaljeret vævning med og perspektivering til nutiden fortæller og genfortæller missionshistorien på baggrund af den større globale historie. Til denne styrke hører også en svaghed, nemlig at det overordnede teoretiske greb bliver svagere, end hvis der var tale om en historisk redegørelse eller en mere teoretisk diskussion. Bleie selv beskriver sin metode som en 'vævning', hvor de enkelte tråde i stoffet udgøres af personer, bygninger, arkiver, retssager og organisationer. Set som en helhed er bogen et sammenhængende stykke historie om Santalmissionen som et prisme på tidlig globalisering, men hvert af kapitlerne er ganske selvstændige artikler, som kan læses mere eller mindre uafhængigt af hinanden. Ligesom i et stykke stof, er der intet nødvendigt startpunkt eller et slutpunkt for argumentationen. Det gør det nemt at læse rundt i bogen, men svækker dens teoretiske ambition.

Bogen er hermed anbefalet til læsere med interesse for missionshistorie såvel som globaliseringshistorie. Den giver et nyt blik på samspillet mellem skandinaviske missionærer og santaler i udbredelsen af luthersk kristendom.

Jonas Adelin Jørgensen